

У Х В А Л А
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про закриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Поклонської Наталі Володимирівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 4 § 2 „Прикінцеві положення“ розділу 4 Закону України „Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів“ від 3 жовтня 2017 року № 2147–VIII

м. К и ї в
8 квітня 2020 року
№ 6-уп(I)/2020

Справа № 3-374/2018(5401/18)

Перший сенат Конституційного Суду України у складі суддів:

Тупицького Олександра Миколайовича – головуючого,
Завгородньої Ірини Миколаївни,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича – доповідача,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Саса Сергія Володимировича,
Філюка Петра Тодосьовича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційною скаргою Поклонської Наталі Володимирівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 4 § 2 „Прикінцеві положення“ розділу 4 Закону України „Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів“

від 3 жовтня 2017 року № 2147–VIII (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 48, ст. 436).

Заслухавши суддю-доповідача Кривенка В.В. та дослідивши матеріали справи, Перший сенат Конституційного Суду України

у с т а н о в и в:

1. До Конституційного Суду України звернулася Поклонська Н.В. із клопотанням визнати такими, що не відповідають частинам першій, другій статті 24, частинам першій, другій статті 55, частині першій статті 64, пунктам 1, 5 частини другої статті 129 Конституції України (є неконституційними), положення пункту 4 § 2 „Прикінцеві положення“ розділу 4 Закону України „Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів“ від 3 жовтня 2017 року № 2147–VIII (далі – Закон), згідно з якими підпункти 11–27, 45 пункту 7 § 1 розділу 4 Закону вводяться в дію через 3 місяці після набрання чинності Законом, не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, за якими відомості про кримінальне правопорушення внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань (далі – Реєстр) після введення в дію цих змін.

Із матеріалів справи вбачається, що під час досудового розслідування Поклонська Н.В. тричі була повідомлена про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень – 14 березня 2014 року, 18 липня 2014 року та 3 квітня 2017 року.

Поклонська Н.В. звернулася до Печерського районного суду міста Києва зі скаргою про скасування вказаних повідомлень як необґрунтованих. Слідчий суддя Печерського районного суду міста Києва ухвалою від 7 червня 2018 року відмовив у відкритті провадження за цією скаргою.

Залишивши без змін назване судове рішення, апеляційний суд міста Києва в ухвалі від 21 серпня 2018 року вказав, що слідчий суддя дійшов правильного висновку про відсутність у нього повноважень розглядати скарги про скасування підозри, подані згідно з пунктом 10 частини першої статті 303 Кримінального процесуального кодексу України (після внесення змін Законом), якщо вони стосуються кримінальних правопорушень, відомості про які були внесені в Реєстр до 16 березня 2018 року.

Автор клопотання стверджує, що застосування судами положень пункту 4 § 2 „Прикінцеві положення“ розділу 4 Закону порушує гарантоване Конституцією України його право на судовий захист, а також конституційні принципи рівності громадян у своїх правах та перед законом, оскільки зазначені норми обмежують підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення у реалізації права на оскарження повідомлення про підозру слідчого, прокурора „за ознакою часу“ внесення відомостей про кримінальне правопорушення у Реєстр, чим встановлюють різний обсяг процесуальних прав вказаних осіб залежно від певної дати. Зокрема, Поклонська Н.В. наголошує, що, починаючи із 16 березня 2018 року (після введення в дію змін, запроваджених підпунктами 11–27, 45 пункту 7 § 1 розділу 4 Закону), під час кримінальних проваджень одні підозрювані мають право оскаржувати слідчому судді повідомлення слідчого, прокурора про підозру, а інші не мають такого права.

2. Перша колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України Ухвалою від 13 листопада 2018 року відкрила конституційне провадження у цій справі.

3. Під час пленарного засідання Перший сенат Конституційного Суду України виявив підстави для відмови у відкритті конституційного провадження, передбачені статтею 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

3.1. Відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України“ у конституційній скарзі має міститися обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (пункт 6 частини другої статті 55); конституційна скарга вважається прийнятною, зокрема, за умов її відповідності вимогам, передбаченим статтями 55, 56 цього закону (абзац перший частини першої статті 77).

3.2. Згідно з частинами першою, другою статті 24 Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом; не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

У Рішенні від 16 жовтня 2007 року № 8-рп/2007 Конституційний Суд України вказав, що „гарантована частиною першою статті 24 Конституції України рівність громадян перед законом означає рівну для всіх обов'язковість конкретного закону з усіма відмінностями у правах або обов'язках, привілеях чи обмеженнях, які в цьому законі встановлені. Але всі відмінності у привілеях чи обмеженнях щодо різних категорій індивідів, встановлені законом, не можуть бути пов'язані з ознаками, передбаченими частиною другою статті 24 Конституції України. Зазначений принцип визначає загальне правило неприпустимості встановлення за соціальними або особистими ознаками привілеїв чи обмежень і не є абсолютним“ (абзац другий підпункту 3.3 пункту 3 мотивувальної частини).

Порушення рівності конституційних прав і свобод означає, що особа або група осіб за визначеними у статті 24 Конституції України ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, отримує привілеї або зазнає обмеження у визнанні, реалізації чи користуванні правами і свободами в

будь-якій формі, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та потрібними.

Поклонська Н.В., вказуючи на ознаку, за якою, на її думку, порушено її конституційні права, не обґрунтувала тверджень, що ця ознака міститься у переліку, наведеному у статті 24 Конституції України.

4. Відповідно до частин першої, другої статті 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом; кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Поклонська Н.В., аргументуючи свої твердження щодо невідповідності оспорюваних положень Закону вимогам частин першої, другої статті 55 Конституції України, зазначила, що підозрюваний, його захисник чи законний представник у кримінальних провадженнях, за якими відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Реєстр до 16 березня 2018 року, позбавляються права на оскарження у суді повідомлення слідчого, прокурора про підозру, у зв'язку з чим права наведених осіб не можуть бути захищені судом.

У Рішенні Конституційного Суду України від 25 грудня 1997 року № 9-зп зазначено, що частину першу статті 55 Конституції України треба розуміти так, що кожному гарантується захист прав і свобод у судовому порядку; суд не може відмовити у правосудді, якщо громадянин України, іноземець, особа без громадянства вважають, що їх права і свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод (пункт 1 резолютивної частини).

Відмова суду у прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до законодавства, є порушенням права на судовий захист, яке згідно зі статтею 64 Конституції України не може бути обмежене.

У Рішенні Конституційного Суду України від 25 листопада 1997 року № 6-зп зазначено, що „частину другу статті 55 Конституції України необхідно розуміти так, що кожен, тобто громадянин України, іноземець, особа без громадянства, має гарантоване державою право оскаржити в суді загальної юрисдикції рішення, дії чи бездіяльність будь-якого органу державної влади, органу місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, якщо громадянин України, іноземець, особа без громадянства вважають, що їх рішення, дія чи бездіяльність порушують або ущемлюють права і свободи громадянина України, іноземця, особи без громадянства чи перешкоджають їх здійсненню, а тому потребують правового захисту в суді.

Такі скарги підлягають безпосередньому розгляду в судах незалежно від того, що прийнятим раніше законом міг бути встановлений інший порядок їх розгляду (оскарження до органу, посадової особи вищого рівня по відношенню до того органу і посадової особи, що прийняли рішення, вчинили дії або допустили бездіяльність)“ (абзаци перший, другий пункту 1 резолютивної частини).

Обґрунтовуючи невідповідність оспорюваних положень Закону приписам частин першої, другої статті 55 Конституції України, автор клопотання не зазначив, якими рішеннями, діями чи бездіяльністю слідчого, прокурора порушене її право, що має бути захищене у суді.

5. Відповідно до частини першої статті 64 Конституції України конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Перший сенат Конституційного Суду України вважає, що під правомірним обмеженням конституційних прав і свобод людини і громадянина слід розуміти передбачену Конституцією України можливість втручання держави за допомогою юридичних засобів у зміст та обсяг конституційних прав і свобод людини і громадянина, що відповідає вимогам верховенства права, потрібності, доцільності та пропорційності у демократичному суспільстві.

Метою такого обмеження є охорона основоположних цінностей у суспільстві, до яких належать, зокрема, життя, свобода та гідність людини, здоров'я і моральність населення, національна безпека, громадський порядок.

У Рішенні Конституційного Суду України від 22 травня 2018 року № 5-р/2018 зазначено, що звуження змісту та обсягу існуючих конституційних прав і свобод людини і громадянина є їх обмеженням; Верховна Рада України повноважна ухвалювати закони, що встановлюють обмеження, відповідно до таких критеріїв: обмеження щодо реалізації конституційних прав і свобод не можуть бути свавільними та несправедливими, вони мають встановлюватися виключно Конституцією і законами України, переслідувати легітимну мету, бути обумовленими суспільною необхідністю досягнення цієї мети, пропорційними та обґрунтованими, у разі обмеження конституційного права або свободи законодавець зобов'язаний запровадити таке нормативне регулювання, яке дасть можливість оптимально досягти легітимної мети з мінімальним втручанням у реалізацію цього права або свободи і не порушувати сутнісний зміст такого права (абзац восьмий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини).

Як убачається з матеріалів справи, оспорюваними положеннями Закону внесено зміни, зокрема до пункту 10 частини першої статті 303 Кримінально-процесуального кодексу України, якими сторонами захисту надано право на оскарження повідомлення слідчого, прокурора про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним актом.

Обґрунтовуючи твердження щодо неконституційності оспорюваних положень Закону приписам частини першої статті 64 Конституції України, автор клопотання не зазначив, яке його право порушено.

Отже, Поклонська Н.В., вказуючи на ознаку, за якою, як вона вважає, порушено її конституційні права, не обґрунтувала тверджень щодо

невідповідності оспорюваних положень Закону частині першій статті 64 Конституції України.

6. Поклонська Н.В. стверджує, що положення пункту 4 § 2 „Прикінцеві положення“ розділу 4 Закону не відповідають пунктам 1, 5 частини другої статті 129 Конституції України, якими визначено, що основними засадами судочинства є рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; забезпечення обвинуваченому права на захист.

Оскільки частина друга статті 129 Конституції України визначає основні засади судочинства, а не встановлює конкретні права громадян, то вона не може бути самостійним аргументом для обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень).

Перший сенат Конституційного Суду України також зазначає, що цитування приписів Конституції України, а також юридичних позицій Конституційного Суду України без аргументації невідповідності Конституції України оспорюваних положень закону не є обґрунтуванням тверджень щодо їх неконституційності (Ухвала Конституційного Суду України від 21 грудня 2017 року № 13-у/2017; ухвали Великої палати Конституційного Суду України від 31 травня 2018 року № 27-у/2018, від 7 червня 2018 року № 34-у/2018).

Таким чином, автор клопотання не дотримав вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 цього закону – неприйнятність конституційної скарги.

Відповідно до частини четвертої статті 63 Закону України „Про Конституційний Суд України“ сенат Конституційного Суду України закриває конституційне провадження у справі, якщо під час пленарного засідання будуть виявлені підстави для відмови у відкритті конституційного провадження, передбачені статтею 62 цього закону.

Отже, конституційне провадження у цій справі підлягає закриттю.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 8, 32, 36, 55, 62, 63, 77, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 48, § 55 Регламенту Конституційного Суду України Перший сенат Конституційного Суду України

у х в а л и в:

1. Закрити конституційне провадження у справі за конституційною скаргою Поклонської Наталі Володимирівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 4 § 2 „Прикінцеві положення“ розділу 4 Закону України „Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів“ від 3 жовтня 2017 року № 2147–VIII на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала Першого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

**ПЕРШИЙ СЕНАТ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**